

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cijelu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

# NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu malo stvari, a nosloga svo pokrvari.“ *Nar. Post.*

Oglasi se primaju po naradnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se ne vraćaju. Uredništvo i Odpravništvo nalaze se Via S. Francesco N.º 4, piano I

Godina VII.

U Trstu 1. Aprila 1876.

Broj 7.

## Pogled po svijetu.

U Trstu 31. ožujka 1876.

Iz Beča ništa nova, nego da su došli tamo ngarski ministri, da se dogovaraju s našimi glede carinskih i novčanih odnošajih između ove i one polovine carstva. Novine pišu, da se je u tom poslu nadati dobru uspjehu, jer i samo Nj. Velič. da želi, da se ta stvar rieši što prije, da tako budućnost nadje carevinu što spremniju za svaki mogući slučaj. Bit će, kako smo već jednom rekli, Magjari će dobiti, što traže, a mi ćemo plaćati i kukati. Opet nam valja ponoviti, da se carevina nalazi u veoma hrdjavom novčanom stanju, pa da tu neima druge pomoći, kako mnogi vele, nego udariti drugim putem u vladanju i gospodarstvu. Delegacije da će se sastati, no koncem, nego početkom dojućega mjeseca. Dalmatinski bi sabor zatvoren radi onoga, što se u njem dogodilo glede predsjednika mu, g. Ljubiše, koji je morao od većine stupiti iz sabornice. Naš istranski zajedno sa tršćanskim traže od vlade, da osnuje jednu pravoslavnu akademiju za svoje talijanske državljane. Česki zastupnici u pražkom saboru bili su opet i ovaj put od njemačke većine lišeni svojega poslanstva. Bilo se čulo, da će se hrvatski sabor sastati u mjesecu travnju, a sad se opet govori da neće.

Glede vanjskih stvari jest najvažnija ova, da već nitko pravo nevjernje u tako zvano sporazumljenje triuh carevah, pak da se svijet boji, da bi ovdje il ondje, radi ovoga il onoga uzroka moglo lahko doći i do rata. Tomu je strahu dao povoda i krupan glas, da je car Aleksandar sit vladanja, pa da misli izručiti carevinu svojemu sinu, za koga se zna, da je prije svega iskren Slaven, a s druge strane prijatelj Francezah. A kao da na rat sluti i to, što Pruska pomnožava i poboljšava svoju artiljeriju. I u Franceskoj hoće da se zavade s Crkvom, jer republikanska većina traži, da ukine lanjski zakon o slobodi svenčlišnjeg podučavanja, koji je bio učinjen u prilog katolikah. U Rimu se promienilo ministarstvo, kormilo u ruke uzela lijeva; pa kao da se misli i tamo postupati strožije naprama Crkvi, a katoličko vaticansko svenčlišće bi već ondje i ukinuto.

Glede istočnih stvari jest samo to izviestno, da se dalmatinski namjestnik, gjeneral Rodić, dogovara u Dubrovniku sa turskimi dostojanstvenici, kako će Bosnu i Hercegovinu konačno umiriti. Tu se govori o primirju i o turskih obećanjih onim, koji se prodju oružja il povrate u domovinu do toga i toga roka; a s druge se strane prieti nepokornikom, da nisu za njih milostiva Sultanova obećanja, nego dapače da će se i njihova imanja zapleniti i prodati. Ali ustaše kao da za to haju i nehaju. I Srbija se jako oruža, a i sam knez da je izjavio zastupnikom velevlastih, da će najposlje raditi ne što budu od njega zahtievale tudje vlasti, nego dostojanstvo i budućnost srbskoga naroda. Nekih 60,000 pušakah za račun Srbije, kojim nije dala naša vlada iz njemačke u Biograd kroz nasu državu, da će prispjeti na svoje opredieljenje kroz Rusku i Rumunjsku. Turci da kupe na srbskoj granici silnu vojsku. Vidi se da Jurjev danak nije daleko!

## Ljubibratićevo putovanje.

Hercegovacki vojvoda, Miče Ljubibratić, što su ga ono na tursko-austrijskoj medji bili uhvatili austrijski vojnici, kao što smo već posljednji put javili, zaveden je u austrijski grad Linc, određen od ministarstva za njegovu podmorašno stanovanje.

Već smo zadnji put rekli, kako je bio sjajno dočekan u Sinju, a sad možemo dodati, da mu je isto onako sjajan doček bio spremljen, kud je god prošao kroz Dalmaciju. Ovaj put da je na vernalju liku radost narodnjakah i sám Spljet pokazao, da se još ipak nije izgubio svojoj slavenskoj krvi, jer gdje se je za drugih prigodah pozdravljalo obično talijanski, da se ovaj put vojvodi Ljubibratiću pozdravljalo obično talijanski, da se ovaj put vojvodi Ljubibratiću vikalo „živio“ neopisivim zanosom. Pripovjedaju, da je bilo veoma čudno gledati, kako je četa od šesdeset vojnikah pratila kočiju, u

kojoj su se vozili razoružani, Ljubibratić i njegovi drugovi, a žena mu, onda holandkinja gospodjica Merkus, dva vrlo talijana grof Faella i Cesari i vitez Petrović. Poslje Spljeta, da su se u dočeku tih braniteljah krsta odlikovali Šibenik i Zadar, a naime ovaj posljednji. Dalmatinski listovi donesoše dug prosvjed, što ga je u tom putu napisao Ljubibratić proti svojemu zatvoru na Rodića, dalmatinskoga namjestnika.

Dne 17. p. m. malo po podne prispje Ljubibratić i drugovi mu amo u Trst, gdje je bio takodjer srdačno dočekan ne samo od strane Slavenah, nego i samih Talijanah. Uzduž tršćanske luke čekalo ga 8 do 10 hiljadah ljudi. Ali buduć da je, pre nego će parobrod, što ga je vozio, uniči u luku, bio izkrcan na drugi parobrod i odveden odmah na kolodvor, veći dio one sile svijeta ode da ga ondje vidi i pozdravi. Tu mu se vikalo talijanski i naski: *Živio vojvoda Hercegovacki! Živila slobodna Hercegovina! Van s Turci! Živili boritelji!* itd. itd. Ljubibratić je odzdravljao i zahvaljivao svim to u našem to u talijanskom jeziku. Tu su od strane prvih dalmatinskih gospodjah dobile gospodjica Merkus i gospodja vojvodinja više prekrasnih vienacah cvieća. Odtud poslje kratke stanke bude vojvoda Ljubibratić odveden, dakako uvijek pod stražom, željezničkim vlakom na Brežinu, kamo su ga malo za tim drugim vlakom sliedili i njegovi drugovi.

Na večer po velikoj buri i veoma grdu suježnu vremenu odpeljaše se iz Trsta na Brežinu dvie deputacije, slovenska naime i talijanska, da ga tu pozdrave. Slovenska deputacija u kojoj bijahu gg. Nabergoj, Žvanut, Dolinar, Leban, Gorjup i Žitko, ponese sobom dva krasna lov - vienca sa narodnimi trakovi, te predade jednoga Ljubibratiću, a drugoga gospodjici Merkuševi. G. Žvanut pozdravi vojvodu Ljubibratića sliedećimi riečmi: „Slavni vojvodo! izvolite primiti ovu malenu uspomenu u znak vrue sućutnosti, što goje za Vas tršćanski Slovenci radi Vašega ponožanja kod oslobođenja uboge Raje.“ Na te rieči Ljubibratić veoma ganut uze vienac s napisom na trakovih: *Slavnomu boritelju za slobodu Raje tržaški Slovenci!* te reče: „Liepo zahvaljujem za liepu uspomenu tršćanskih Slovenacah i za vrucu sućutnost, što goje za mene i za ubogu Raju.“ G. Dolinar pak izruči gospodjici Merkuševi vienac s napisom: *Slavnej junakinji gospodjici Merkuševi boriteljici za krst in svobodu zlato tržaški Slovenci,* s besjedami: „Izvolite primiti, slavna junakinjo, koja ste kao ženska tim više vriedna začudjenja, da ste se borila za slobodu uboge Raje, malenu uspomenu Vaših častiteljah, tršćanskih Slovenacah, koji Vas prate najtopljim sućutjem.“ Gospodična, zahvaljuć se, reče: „Izjavite moju srdačnu zahvalnost svim tršćanskim Slovincem za toplo sućutje, što ga imate za oslobođenje Raje, koja će, ako Bog da, biti do skora slobodna; zahvaljujem se srdačno za liepu uspomenu, koja mi jest i ostane uvijek porukom dobrohotnosti tršćanskih Slavenah.“

Na Brežini bude očitovano vojvodi Ljubibratiću, da je zapovied, odvesti ga u Linc. Tomu se je Ljubibratić uzprotivio, rekavši, da je on državljan srbski, pak da hoće u svoju domovinu, a oružnikom i redarstvenim zastupnikom da je na volji, pratiti ga do medje. Ali mu to nije ništa pomoglo, jer je bio silomice strpan u vlak i odvučen na odredjeno mu mjesto, i to stopram drugi dan u osam sati poslje duga pregovaranja i telegrafovanja u Trst i Beč. Tu se Ljubibratić rastao i sa svojima drugovima, naime s grofom Faellom i Cesariem, koja su se odpeljala talijanskim vlakom na talijansku granicu u Kormons, i sa vitezom Petrovićem, koji je odjurio u Zagreb. Gospodjica Merkus proprati vojvodu i vojvodinju do Linca, a odanle krene put Biograda, gdje se sad nahodi, najbrže da izposluje od srbske vlade, da u ime medjunarodnoga prava zaštie Ljubibratića od Austrije. Nu dosad se nećuje, da li je Srbija što učinila u to ime, il nije. I eto tako je sad Ljubibratiću nemoguće vojevati za oslobođenje svoje braće, koji su u njem izgubili posrednika između istoka i zapada. Ljudi, koji su ga čuli i vidili, kažu, da je čovjek u svojih najboljih godinah, uzor mužke krasote i pravi junak, izobražen i razgovoran, osim svojega, u više drugih jezicah, a naime u talijanskom, franceskom i njemaškom. I za vojvodinju kažu da mu je u svem slika i prilika. A gospodjica Merkus da je malena ali krupna, cromanjasta i veoma vatrenih

očuh, a odjevena na hercegovačku. Naposljedku da su i Ljubibratić i sva njegova pratnja tvrdo osvjedočeni, da će se Kršćani ipak osloboditi, jer da Turčinu neima pomoći, pa što se god radilo da se spasi.

## Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

### POGLAVJE DVANAESTO.

#### Svilci i pčele plate strošak.

- P. Rastumačite mi, molim vas, što znamenuje ova druga poslovića: *Svilci i pčele plate strošak?*
- O. Ona znamenuje, da se poljodjelac muči i trudi kroz celo ljeto oko svoje zemlje, to kopajući, to sijuć, to sadeć, pak da mu se više puta jako kasno trud naplati; a goječ *svilce* i *pčele* da malim trudom i u malo danah dodje do gotova novca, pak da mu taj novac služi za mnoge druge troškove, kojih nebi mogao dotle smagati. Zato je baš pravo imala neka stara gospodarica, kad je rekla, da novac, koji se primi od svilacah i pčelah, dojde kao iz neba.
- P. Recite mi, ajdede, koji su ti troškovi, koji se na taj način izplate?
- O. Evo me: Postavimo, na priliku, da vi neživite na svojem, nego da se na tuđoj zemlji trudite, pak da morate na nju plaćati najmovinu (fit). Ako vi tu zemlju dobro obdjelujete, ona će vam mnogo nositi; ali će vam sve il skoro sve ići u troškove učinjene, il koje još imate učiniti kroz ljeto. Prodajom *pšenice*, *kukuruz* i *vina*, trebat će platiti najmovinu, namiriti težake, popraviti težaško orudje, kupiti gnoj i krmu, pobieliti govedje staje, pograditi razrušene zidove, poplesti razpletene plotove, poravnati vodotečine itd. itd. — a to su sve takove stvari, koje se jedva (komać) dađu smogći za dobre ljetine, a da i nespominjem družine, koju treba hraniti i odevati. — A eno, novac, što se izvadi iz *svilacah* (*gusenica*h *svilarica*h) i *pčelah*, jest za kmeta prava providnost božja, jer se tim novcem najlaglje pomogne i pokrpa, akoprem se je za njega najmanje mučio.
- P. Ja vidim, da imate pravo, pak nevidim i nerazumim, zašto se kod nas *svilci* i *pčele* u obće više negoje, kad je tomu tako.
- O. E, moj čovječe! vi još nepoznate naših ljudi, vi neznate, kako su nemarni i nenapredni; vam nije ni na kraj pameti, kako su lievi, tupi, zabljeni i neumjetni! Jedan govori: Ja, neću toga, to nije kod nas navada, moj otac nije nikad svilacah ni vidio, pak je svejedno zato mirno umro! Drugi veli: Ja bi skusio, al me je strah, da mi nebi išlo za rukom, pa da bi kod toga još i škodan ostao, al i kako ću, kad neznam! Treći dodaje: ja pak jih neimam gdje držati, jer neimam za to kuće! Četvrti najposlje zagude: A čim ću jih gojiti, kad neće jesti siena, a ja neimam jednoga duđa iliti murve do ovo pred kućom, na koju mi se djetca penju! Isto se tako izgovaraju i glede pčelah.
- P. Jest, jest, naši su ljudi jedno leni, a drugo nemarni, zato se drže staroga kopita, kao pijan plota!
- O. Al bi već jednom morali progledati i viditi, da su nastala druga vremena, pa tko hoće da ga sviet poštuje, da mora da bude marljiviji i radeniji; da mora neprestance gledati, što će, gdje će i kako će više steći i zaslužiti. Nekada su ljudi manje mislili i manje poslovali, al jih je bilo manje, a imali su i manje troške to za obitelj, to na državu. Nekada su se kako tako nosili i kako tako živili; a sad tko neće da bude zadnji, mora se hoćeš nećeš s drugimi izjednačiti. A kako hoće, ako neima čim, ako stotruko više nemisli i neradi, nego su mislili i radili njegovi djedi i pradjedi? S druge strane, država išće porez po zemlji, što ju tko posjeduje i na kojoj živi; al zaludo zemlja, kad kmet neće da se njom okoristi, kako bi mogao i morao. Tu dakle valja skušati i ovo i ono, da ta zemlja meće što može ikad više, kad ona mora smagati tolike troškove, obiteljske, občinske, pokrajinske i državne. A dandanas najgori je izgovor reći, ja neznam, jer tko umie čitati, može se iz knjige, il iz kakvih novinah i sám naučiti i *svilce* gojiti i *pčele* nastojati, o čem je već bilo i u ovom listu dosta govora na dugo i široko. Što je pako kuće, dakako da će *svilci* da imadu čistocu, da netrpe dima ni ikakva smrdježa, da im mora biti gojilišće prostrano, zračno i provjetrivo, ako će uspjivati; ali baš iz toga bi već jednom morali naučiti nekogi ljudi, da ni njim neima zdravlja ni duga života u nekakvih kućah, o kojih se pravo nezna, da li su ljudska stanovišća, il pak govedje staje; baš to bi jih moralo potaknuti, da već jednom počnu zidati kuće kao ljudi, pak bi imali dosta čistā i zdravā prostora za se i za *svilce*, kao i za druge potrebe. Napo-

sljedku lud je i tup, tko se tuži, da neima duđah, a ima jih gdje saditi. Ta, za Boga, murva raste svagdje rada i brzo, a razsadnicah svuda na prodaju, ako tko neima svojega razsadišća, kao što bi ga morao imati. A neka jih sadi okolo kuće, koliko god više može, jer što je okolo kuće više drieba, to je kuća ljeti hladnija i zdravija, a zimi toplija i sigurnija, jer drieba ljeti čisti zrak, a zimi brani kuću od vjetra i britka sjevera. Zato i jesu nekada naši stari imali okolo svojih kućah pravi gaj od voćakah i drugoga drvlja; svaka bi kuća bila kao u maloj šumici, da je bilo milota u njoj prebivati. Pa eto, baš taj liepi običaj su njihovi potomci na mnogih mjestih posve zapustili, dočim se s druge strane slipeo drže nebrojenih njihovih nevaljalih navadah, koje bi morali zatrti. Nego pustimo to, te se vratimo k *svilcem*.

- P. Vjerujte, da ste mi i tim neizmierno ngodili, jer ste maogu istinitu rekli. Nego da vas preveć nezadržujem, natucnite mi, molim vas, najpreća pravila, kojih se treba držati u gojenju *svilacah*.
- O. Evo vam jih u kratko. Nabirati lišće suho, a nikad mokro; nedržati lišća u velikih kupih; seći lišće prvih danah na tanko, a poslje i na deblje; sobe (kamare), gdje se drže *svilci*, neka budu, kao što sam već rekao, što veće čisće i sa više prozora iliti oknah, da se mogu češće provjetriti; u sobi, gdje se goje *svilci*, nedržati svieža (friška) lišća, kamo li ono, što se je digulo izpod njih, koje se mora odmah odstraniti; u prve dvie dobe hraniti *svilce* gušće puta, ali redovito danju i noću; držati *svilce* na riedko, da mogu svi jednako jesti, kao takodjer da im je zrak uvijek jednak; cehvatati i neprenašati *svilacah* rukama, nego našupljenim papirom (kartom), kojim jih treba nježno predignuti, il ostaviti, da sami na njega izplaze; nepušćati k *svilcem* djece, ni tvrdoglavih i neumjetnih *samicah* i *samacah* (*ženkinjah* i *muškaracah*); kad *svilci* pripiju zadnjim dobam, trebaju više zraka, zato jih valja držati na šire i više puta promieniti, na što treba paziti više kroz noć nego kroz dan, jer zapustivši jih i za kratko vrijeme, lahko se obole i poerkaju od smrdežā il zadušljivosti. Nego što ću ja da toliko govorim o opreznostih, što jih treba imati kod *svilacah*, kad su jih pune pucate tolike knjige i tolike novine?
- P. Onda recite mi na koncu još što o pčelah.
- O. O blažene živinice i blažen onaj, koji se zaljubl u te neumorne poslenice, jer mu nose veću korist, nego ikoja druga obrtnost!
- P. Kako to?
- O. Evo ovako. Kad je govor o koristi, onda valja u račun uzeti, prvo trošak, a drugo trud. Pa kolik je kod gojenja pčelah trošak, kolik trud? Što može koštati nekoliko *dasakah* i nekoliko *slame*, da im sbiješ ule i da je nadkriješ? Što može koštati nekoliko *rojevah* pčelah? Što može valjati ono nešto hrane, što im treba kroz zimu, da se prehrane? Koliko se hoće skrbti, koliko vremena kod nastojanja tih živinica? Vi dobro znate, kad se jednom zakote, da već na svoje nitko i nemisli, nego da one skrbte same za sebe i za svojega gospodarara, množec se i nabirajuć jedne med od jutra do večera, a druge tvoreć iz njega vosak, te tako noseć mu veliku korist a da on skoro ni nezna, odkud ni kako.
- P. Velite, veliku korist!
- O. Jest veliku, *neizmierno veliku* obzirom na strošak i muku, kad možete iz jednoga ula izvaditi od 4 do 8 f. na godinu. — Recite dakle, nisam li imao pravo, kad sam rekao, da *svilci* i *pčele* plate strošak. Oh! kako bi i naši ljudi mogli liepo i udobno živiti, samo kad bi bili nešto povrtljiviji, obrtniji i poduzetniji. Nego nadajmo se, da će i to biti, jer što je kadar ikoji drugi narod na svietu, to je kadar i naš u svakoj stvari, samo ako hoće. Na djelo dakle, jer tko prvi počne, prvi će i uživati.

## U kojem razmaku iliti raztojanju treba voćku u voćnjaku saditi?

Sastavio Nikola Vešić, gospodarski činovnik.

Ako su voćke pregusto posadjene, tada se voćar ima malo od svoga voćnjaka nadati; nu tako, gdje su voćke polag svojih krošnjah tako jedna od druge razmaknute, da sunčani troi i zrak imaju pristupa, tada se ovakov već ima čemu nadati; jer će zrak i svjetlo ne samo učiniti, da voćka raste i napreduje, već će takodjer dati dobar i ukusan plod. — *Sciēnim*, da *svilci* napredan voćar treba da na um uzme sve ovo, što rekoh.

Pa ako je i zbilja tako drveće pregusto u voćnjaku posadjeno (kao što se žalibože vidi kod naših seljakah!); to ne samo da će takovo (drveće) preprićiti dolazak zraka i svjetla, već će takodjer i žalostno izgledati, naime: drvo (stablo) će mahovinom biti obuzeto — a bolesti ovoj je uzrok pregusto sadjenje.

Voćke se mogu saditi ili na *redove* ili u *načerst*; nu najbolji i najliepsi način jeste prvi t. j. na *redove*.

Ako je voćnjak dosta velik t. j. da dosta prostora ima, to jabuke, kruške i trešnje trebaju 9 metarah i 48 centimetrah do 11 met. 38 centimetrah; da stoje jedna od druge razmaknute t. j. odjelene; kestenji i orasi razmiču se na 13 metarah i 27 1/2 centimetra; za sljive, kajsije i breskve 3 metra i 69 centimetrah do 4 metra i 21 centimetra; višnje, bademi (mandule) i tunje zadovoljne su i sa 4 metra i 63 centimetra. Sve voćke od susjedove medje sadi na 9 metrah i 48 centimetrah.

Ovo nekoliko rieči preporučujem iz iskustva što toplije našim vriednim poljodielcem na dobro proučenje i odnosno na praktično izvršenje.

### O izboru divljakah za ciepljenje voćakah.

Svaki napredan voćar treba da pazi, da su voćke, koje ciepiti i oplemeniti želi, jednake iliti srodne (iste vrsti).

Voće, koje imade koštica, neda se uspjehom na sjeme oplemeniti.

Jabuke se i kruške doduše dadu oplemeniti, pa i plod donesu; ali ono mjesto, gdje su se ciepile, pokazuje, da se ova dva drveta (stabla) neslažu najbolje, jer su različite vrsti. Zato je najbolje dvie jednake vrsti voća ciepiti iliti oplemeniti, n. p. jabuke na jabuke, kruške na kruške itd. Ali praktični i umni voćari uzeše na um, da često iziskuje protivno ovomu pravilu: kakvoća zemlje i kakvoća drveta, zatim njegova postojanost i plodovitost; zbog toga valja nam znati da se mogu (voćke) oplemenjujući prenositi:

1. Jabuke na jabuke, jabuke na kruške ili tunje; 2. kruške na kruške, kruške na tunje; 3. kajsije i sljive na sljivu; 4. breske na breske, na bademe i na sljive svake vrsti; 5. tunje na tunje i tunje na jabuke i kruške; 6. trešnje na trešnje; 7. višnje na višnje, na trešnje i srodne vrsti; 8. kajsije na kajsije, na bademe i sljive, i tako dalje.

U Pribiću, mjeseca ožujka 1876.

N. Vežić, gosp. činov.

### SVASTA PONEŠTO.

\* Kako je papin dvor u inozemstvu zastupan. Papina stolica ima svoje nuncijske prvoga reda na dvororih u Beču, u Parizu, u Madridu i u Lizabonu. Nuncijski su osim toga u Monakovu i u Bruselju. U Haagu je internuncijski; u Braziliji privremeno samo poslovodja Bruschetti, koji ujedno zastupa papine interese u Paragvaju, u Chilu i u Boliviji. Za Ecuador, Peru, za Columbiu i za sriednju Ameriku nema za sad zastupnika. Biskup u Oropi, otac kapucin Cochia, biskup u p. inšd. obavlja kao delegat poslove za San Domingo, za Venezuelu i za Haiti. Sada su nuncijski: u Beču monsignore Luigi Jacobini, nadbiskup solunski; u Parizu monsignore Pietro Meglia, nadbiskup Damaska; u Madridu pronuncijski kardinal Ivan Simeoni; u Lizabonu msgr. Domenico Samguigni, nadbiskup Tarsa; u Bruselju msgr. Serafino Vanutelli, nadbiskup nicejski; u Monakovu msgr. Angelo Bianchi, nadbiskup Mire; u Haagu msgr. Tapri, prije uditor u Beču a kašnje u Parizu. — Kod papina dvora ovjaroavljeni su poklisari Austro-Ugarske i Francuzke, te ministri Bavarke, Belgije, Brazilije, Costariche, Monaca, Nicaragua, Paragvaya, Pere, Portugalske i Španjolske.

### Književne viesti.

Prosvjetom k slobodi

Od djela, koja sam napose na svijet izdao, još imam njeolicinu nerazpačanih, podpunih iztisakah, pa to različnih pjesamah pod nadpisom: „Lira“. Ovo djelo u dvie knjige uz književnu zabavu za hrvatski i srbski narod pod naslovom: „Časovi“ pruža niz narodnih i novovjekih umotvorinah. Izviše su nagradom pridodani riedki spisi, koji se na vjekopis pok. dra. Ljudevita Gaja odnose.

Naumiv razpačati ove iztiske, posljednji put pozivam narod, neka nabavi krasoslovna, zabavna i poučna ova djela.

I ovako liepo molim ljubitelje i ljubiteljke naše knjige, na vlast one, na koje je moj poziv drugom prigodom bio namienjen, da mi se rado odzovu.

Ciena za sve tri knjige, oko 50 tiskanih listovah velike, iznozi 2 st., te se neka čas prije šalje meni. Poslije će obaljena ciena poskočiti. Na pouzeće opremam obznanjena djela poimence znatnim podupiračem naše književnosti, na deset podpunih iztisakah pridajuć po jedan bezplatno. Uzdram se u rodoljublje njihovo, da će primiti ove moje umotvorine narodno-moderne škole.

U Zagrebu 1876.

Velimir Gaj.

„Uzroci kratkovidnosti učenikah“ imeuje se knjižica, koju je priredio g. Hajdenak učitelj na kr. vježbaonici u Zagrebu po Dru. A. Treichleru. Djelce je ovo svakomu uzgojitelju mladozi koristno i ne kosta nego samih 20 nvč.

### Neukû Nauka.

Koliko danah treba pušćati prašćice (odojčad) da prasicu sisaju.

Evo ti prijatelju iz dosta prilična iskustva mogu ovo sredstvo što toplije preporučiti, naime:

Pusti prašćice 35—45 danah da mater sisaju, a zato vrijeme treba krmaču, za bolji goj mladih, bolje i izdašnije hraniti (a ta hrana mora biti zdrava, labko probavljiva — šrot od raži, ječma i zobi, kuhani krumpir ili buče (tikve) s posijami (mekinjami) — dočim kiselu i pokvarenu hranu u obće treba izbjegavati); jer ako ju bolje i izdašnije ne hraniš, tada znaj, da će ti prasicu i mali prašćići zakržljaviti. A kad isti za malena zakržljave, onda ih je već teško oporaviti t. j. u bolje stanje postaviti.

Učiniš ili ovako, nećeš se pokajati.

### Naputak o bredjosti nekojih domaćih životinjah i o leženju peradi.

Mnogi iskusni gospodari dokazaše, da je bredjost stoke i ležuja peradi obzirom na vrijeme vrlo različita i to:

	najviše	srednje	najmanje
Kobila je suždrebná	409—419	336—342	307—317 danah
Magarica za koji dan više nego kobila.			
Krava je bredja (stelna)	326—335	—286	210—226 „
Ovca je sjagnjena	—157	—151	146 „
Svinja je suprasna	—133	115—116	—109 „
Psica (kučka) je suštena 9 tjedanah ili	63—65		danah. Mačka je skotna 8 tjedanah. Pelad leži (sjedi) na jajih: kokoš 19—24 redovito 21 dan; perad 26—29; guska 28—33; raca 28—32; golubica 17—19 danah.

N. Vežić, gosp. činov.

### Novi način, kako se vinogradi obrezavaju.

Francuz Mato Charmet, izmislio je novi način kako se obavlja rezitba loze, a francuzko ga je ministarstvo poljodjelstva odobrilo, i izumitelja za to odlikovalo zlatnom kolajnom. Charmet hoće, da sačuva lozu od mraza, te pri običnoj rezitbi ostavlja dvie ili tri mladice sa dva pupa na svakoj a uz ove jednu rozgvu, dugačku od 80 centm. do 1 metra. Kraj ili vršak takove rozgve, savinute na obluk, stavi u jamu priredjenu prije, tik čokota ili panja. Pupi na ovoj rozgvi neće potjerati, jer nemaju zraka ni topline, a sama vrućina zemlje prieći, da se loza smrzne. Kad se više nije bojati mraza, rozgva se izkopa i priveže uz kolac; a kada se razvijaju nove mladice, odrube se za jedno 15 centim. iznad zadnjih grozdah i odstrane se sve neplodne mladice.

### Hajmove (konjsko remenje) ne valja u konjušnici (štajli) čuvati,

jer onaj ljuti vonj, koji hlapi iz konjskoga gnoja i zove se caparika, čipavac ili mišador (amoniak), upija se u kožu i ova za kratko vrijeme skrutne i okori se, pak onda puca i lomi se. Isto tako hudi (škodi) onaj čipavac i očima. Pametni konjari posiplju radi toga pod konjušnice sadrom (gipsom), koja upije sav čipavac.

### Skrvno od vina.

Kad ti se stolovina (stolnjaci ili obrusi) zamaže crnim vinom (ili trešnjami), a ti namoči ono što je zamazano u kipuće mlieko; požuljaj to i onda izperi u čistoj vodi.

### Protî konjskoj grinti

savjetuju gospodari sljedeće: Uzmi 6 kilogramah dubana, koji se prokuha u 12 litra vode. Pridodaj 1 Litru karbolne kiseline, koju ćeš dobiti u svakoj povećoj ljekarni; ovom tekućinom namaži, svaki dan 3 put bolestnog konja. Za malo vremena će ozdraviti.

### Voćke, koje su presušile prije nego smo ih presaditi mogli, kako mogu opet sok (mezgu) dobiti

Sada ćemo kupovati oplemenjene mlade voćke: Mnogomu stignu željeznicom nakon nekoliko danah. Oštećene na kori i korenju, presuše. Ili ih dugo ostavimo ležati na zemlji, pa izgube sav sok. Ako u takvu nepriliku dodješ, izkopaj duboko jamu u dobroj zemlji, svakako dublju nego li je visina drvetja i stavi voćke unutar. Jednu stopu odozgor nasiplji dobre zemlje te ako je suša lievaj na drvetje vode.

### Liečenje mliekom.

To liečenje je poznato od prastarih vremena. Tko netрпи mlieka s toga, što je mastno, neka mu bilo sa priesna bilo sa kuhana, posname (pobere) maslo iliti skorup (vrbnje smetanu), pak se neka lieči. A teško će se tko naći, da mlieka nikako netрпи, jer kad ga trpi i onaj najslabiji želudac stopram na svijet rodjenog

djeteta, može ga trpeti i podnositi bolestnik, osobito kad se baš najteže bolesti želudca samo mliekom i lieče. — Tko će mliekom da se lieči, neka počne jutrom i večerom piti manju, a od dana do dne sve veću čašu (kupu) mlika, pa poslje nekoliko danah neka pije i pred podne sve više, ostavljajući sve više sva druga jela, dok neostane na samom mlieku s nešto malo hleba ili kruha, i to pogače od pšenice na debelo sameljene, neprosijane i neosoljene, il pak od kukuruzna brašna. Mlika se pije po 4 i 5 i više vrcvah iliti bokalah na dan. Mliekom se lieče sve bolesti želudca, jetre, bubrega i mjehura, sve vodene bolesti, sve kostobolje i sve zadave, i ima vrlo znamenitih izcieljenjah ranah, izcielili su se mnogi bolestnici, na koji su se liekari uzalud izmučili i koje su svi liekari biti zapustili.

### Hrana za bolestnike.

Za one bolestnike, koji se iza bolesti malo pridižu, vrlo dobra hrana jest, razmutiti bjelance i žumance (bielnjak il žutnjak) od 1 il 2 jajeta u činjici (zdjelici tl kikirici), pa naliti varenim vrućim il hladnim mliekom, dodavši tomu toliko šećera iliti cukara, koliko bolestniku godi. To bolestnika hrani i jači, a može se imati u svakoj i najubožijoj kući. Ako bolnik poželi kiselo šta, onda je trična kiselica (mekijna posejna) za njega najbolja, koje treba da se bolestnik drži, dokle god mu se nezaisče il neshoće nekiselo.

### Jabuke kao lek.

Uredno jelo jabukah osobito ispred obeda ima vrlo velik upliv na radnju želudca. Osim što podpomogne probavljanje odmerava i apetit jelu bolje nego piće rakije, il čaša hladne vode u to ime. Jedan od današnjih najslavnijih Parizkih liekarah kaže: da je od to doba, kako je u Parizu ušlo u običaj i posle a osobito izpred ručka (objeda) izjesti po jednu jabuku sasvim nestalo one slabosti želudca, što je pre toga pun Pariz bješe, i tvrdi, da je jelo jabukah za okriepjenje želudca jedan od najizvrstnih liekovah.

### Cvće i bolesnici.

Vrlo lep običaj je izašao u sjevernoj Americi i u Engleskoj, uredno svaki dan po mali sveščić liepa i Mirisna cvieća bolesniku davati, da ga gleda i da miriše. Ne može čovjek vjerovati, koliko ovo bolesnika oživi i razveseli i nadom ozdravljenja zadahne i podigne, a još ljepše je, što su ovo prihvatile prve gospodje, pa traže bolesne i cvieća im šalju. Ima toga radi sklopjenih društavah i šalju cvieće paroplovi i parovozi u dalje varoši i mjesta u spitalje bolesnikom.

### Kako se drvo od truleža čuva?

Francuz neki po imenu Lossal pronašao je, kako se daču drva (lies) od truleža sačuvati. On daske pomeče u jame, pospe po njima kreča (japna), koji se polagano vodom zagasi. Drvo za gradje mora od prilike osam danah ležati u kreču. Time postane osobito tvrdo i kruto i, kao što se veli, nikad neće iztrunuti. Bukovo drvo, kad se tako pripravi, dodje tako tvrdo kao gvozdje (željezo), te se od njega čekići (maljići, batići) prave. U Štrasburgu radi se to ovako: uzme se zagašenog kreča sa klarkalciumom, te kad se u njem drvo drži, dodje tako da izgoreti nemože.

(Glas Naroda).

## Različite viesti.

\* Novačenje iliti leva. Usljed zakona od 27. Januara t. g. polag kojega mora dati ova stran carevine za t. g. 54,541 vojnika u stalnu vojsku, a 5,454 u zastavnu ili rezervnu, ovdašnje c. k. namjestništvo javlja, da jih na Trst, Gorici i Istru spada 1497 prvoga, a 150 drugoga reda. Novačenje će se obaviti: A. U Trstu: na 7, 8, 10, 11, 12, 18, 19 i 20 Aprila. — B. Na Goričkem i Gradiškom: u Monfalconu na 1 i 3 Aprila, — u Cervinjanu na 4, 5 i 6 Aprila, — u Sezani na 26, 27 i 28 Aprila, — u Komenu.

na 1 i 2 Maja, — u Gradiški na 4 i 5 Maja, — u Kormonsu na 8, 9 i 10 Maja, — u Plecu na 8 Maja, — u Tolminu na 10, 11, 12 i 13 Maja, — u Kanalu na 15 i 16 Maja, — u Gorici za Goričku okolicu na 18, 19, 20, 22 i 23 Maja, — u Gorici za Gorički grad na 24 i 26 Maja, — u Ajdušini na 27 i 29 Maja. — C. U Istri: U Kopru na 21, 22 i 24 Aprila, — u Piranu na 26 i 27 Aprila, — u Buljah na 29 Aprila i na 1. Maja, — u Poreču na 3 Maja, — u Rovinju na 5 i 6 Maja, — u Puli na 8, 9 i 10 Maja, — u Labinju na 12 i 13 Maja, — na Voloskom na 15, 16 i 17 Maja, — u Lošinju na 23 i 24 Maja, — u Cresu na 26 i 27 Maja — u Krku na 29 i 30 Maja, — u Novomgradu na 4, 5 i 6 Maja, — u Buzetu na 8 i 9 Maja, — u Motovunu na 11, 12 i 13 Maja, — u Pazinu na 15, 16 i 17 Maja.

\* C. k. vlada podielila je ljetos kandidatom koparskog Učiteljišća 1200 for. državnih stipendijah.

\* Naša je vlada, kao što se čuje, zabranila uvoženje oružja u Srbiju i Crngoru, a ova prepovjedala svojim podanikom nositi na prodaju u Kotor svakojaku hranu.

\* Podžupanijeska skupština držana onomadne na Rieci zaključki, urediti vodu Rečinu te se u tu svrhu sporazumiti s občinom Riečkom i Kastavskom, s kojima medjaši.

\* Dr. Posilović, bivši profesor na zagrebačkom sveučilištu, postao je senjskim biskupom.

\* Medjunarodna izložba živadi bude ove godine od 29. travnja do 6. srpnja u bečkom Prateru. Izložiti se može i živa i mrtva živad koje god vrsti; zatim sve vrsti pticah i književna djela, koja o njih sbore.

\* Kralj preminuo u bolnici. Dne 20. veljače preminuo je u velikoj bolnici u Milanu kralj jermenski Leo XIII. Comnenus, knez lusignanski. Njegovi predji po očevoj strani bijahu istočni carevi, a po materinjoj vojskovođe u križarskih vojnah i kralji Cipra. Pokojnik nosio je pred 20 godinah takodjer krunu i žezlo na medji Korosana, dok ga s prestolja neprotjerase Rusi. Otdad je kukavno životario, potucajuć se simo tamo po cijeloj Evropi. Bolestan nije znao kud kamo već u bolnicu, te je u njoj izdahnuo u najvećem ubožtvu. Za nbogu njegovu ženu i za šestero sitno djece sabira se sada po Italiji milostinja. Milanski list „La Ragione“ počeo je sabiranje i obratio se poglavito na demokraciju. U pozivu veli: Kad grofovi, vojvode principi i kralji svoga zapuste kao Leona, da mu se nema odkud zamaknuti dvadeset i pet lirah za grob, tad mora demokracija razmrnuti kesu za volju čovječnosti. Nedajmo barem kukavnoj ženi i nejakoj djeci, da od glada poginu“. U sljedećih brojevih donese isti list dugačke popise darovah.

## DOPIŠNICA.

G. M.....é P. u Pali i g. B.....é P. u Sv. Jani. Primismo poslatu nam predplatu. Želite li dobiti izgubljene brojeve, reklamovajte na odpravništvo našeg lista odprtim pismom. — G. M. S.....é, upravitelj župe u Montreju: onomu gospodinu poslamo sve ljetošnje brojeve, a pripada nam lanjska predplata. G. St. B...v u Tkonu i g. A. G.....é u Kotleh, primismo. — Sl. Čitavnica Makarska s poslatimi 2 for. plaćena je lanjska predplata.

## Opomena.

Uljudno molimo sve naše poštovane predbrojnice, koji nam još štogod duguju za lanjsku il čak predlanjsku godinu, da taj dug odmah podmire, jer ćemo im drugač list obustaviti i što je naše il otvorenim pismom il putem suda od njih zahtjevati. Mi nesilimo nikoga, da list drži, al tko ga drži, poštenje mu nalaže da ga i plati.

U Trstu 1. Travnja 1876.

Uredništvo.

## Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—31 Marča 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Čarski dukati (cokini)	5.39	5.38 <sup>1/2</sup>	5.38 <sup>1/2</sup>	—	5.40	5.40 <sup>1/2</sup>	5.40	5.40 <sup>1/2</sup>	5.41 <sup>1/2</sup>	—	—	5.42	5.44	5.44	—	—
Napoleoni	9.24	9.23 <sup>1/2</sup>	9.23	—	9.24	9.24 <sup>1/2</sup>	9.25	9.20	9.23	—	—	9.20	9.34	9.32	—	—
Lire Inglesko	11.59	11.58	—	—	11.58	11.58	11.58	11.61	11.50	—	—	11.61	11.70	11.66	—	—
Brobzo prid (aggio)	104.25	104	104.	—	104.	103.85	103.65	103.	103.50	—	—	102.85	102.85	102.75	—	—

A. Karabaić Vlastnik.

Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak.

Tisk. Sinovi K. Amati.